

## Provpass 3

# Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

## Verbal del

Provet innehåller 40 uppgifter

### Instruktion

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

| Prov | Antal uppgifter | Uppgiftsnummer | Rekommenderad provtid |
|------|-----------------|----------------|-----------------------|
| ORD  | 10              | 1–10           | 3 minuter             |
| LÄS  | 10              | 11–20          | 22 minuter            |
| MEK  | 10              | 21–30          | 8 minuter             |
| ELF  | 10              | 31–40          | 22 minuter            |

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.

**Markera tydligt.**

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

Du får använda provhäftet som kladdpapper.

På nästa sida börjar provet som innehåller **40 uppgifter** och den totala provtiden är **55 minuter**.

### **BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!**

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

**1. kurage**

- A respekt
  - B ärlighet
  - C disciplin
  - D tapperhet
  - E stolthet
- 

**2. abrupt**

- A oklart
  - B konstigt
  - C plötsligt
  - D onormalt
  - E kortvarigt
- 

**3. torgföra**

- A förnedra
  - B öppet uttrycka
  - C sammanträda
  - D kraftigt protestera
  - E underhålla
- 

**4. preferenser**

- A något förutbestämt
  - B förhoppningar
  - C något man förmodar
  - D förberedelser
  - E något man föredrar
- 

**5. nischad**

- A övertygad
  - B nivågrupperad
  - C instängd
  - D specialiserad
  - E nekad tillträde
- 

**6. domän**

- A nivå
  - B område
  - C rättighet
  - D församling
  - E ledarskap
- 

**7. svulstig**

- A drömmande och poetisk
  - B behaglig
  - C alltför utsmyckad
  - D högljudd
  - E enformig och ointressant
- 

**8. celiaki**

- A glutenintolerans
  - B syrebrist
  - C blodförgiftning
  - D halsinfektion
  - E ryggmärgsskada
- 

**9. försitta**

- A nöta
- B förbereda
- C dröja
- D gå över
- E missa

**10. såta vänner**

- A nära vänner
- B rika vänner
- C falska vänner
- D hemliga vänner
- E gemensamma vänner

## D som i Diameter

Ibland kommer man som lärare på ett bra knep för att förklara något som gör att eleverna förhoppningsvis minns eller förstår något bättre. Jag tror att de flesta av oss som undervisar helst inte använder ”genvägar” utan vill att eleverna ska *förstå* och kunna använda kunskapen, men det här är ett knep för att skilja termer åt som annars kan vara svåra för många elever att hålla isär och förstå härledningen till.

I årskurs 7 möter många elever återigen begreppen omkrets och area, och nyheten för flera är att beräkna omkrets och area på cirkel. Många läroböcker använder numera bara termen *radie*, och i beräkningar av omkrets används då  $2r$ . Min erfarenhet är att elever har med sig termen *diameter*. Och det är väl inte så dumt att våra elever lär sig både diameter och radie – och dessutom att säkert skilja dem åt?

För en del elever är det helt självklart vilken term som hör till vilket mått i cirkeln. Från andra elever kommer frågan: Är det den eller den som är diameter? Eleven pekar i en figur men har svårigheter med att skilja på radie och diameter. Om eleverna söker efter en förklaring på internet så kan de hitta följande:

- En rät linje dragen från medelpunkten till en punkt på cirkeln kallas *radie*. Även längden av en sådan sträcka kallas radie.
- En rät linje dragen mellan två punkter på periferin genom cirkelns centrum kallas *diameter*. Även diameters längd kallas diameter.

Eller:

- *Diameter*, den rätta linje som går mellan två punkter på en cirkel och passerar genom cirkelns mittpunkt. Diametern är dubbelt så lång som radien.
- *Radie*, inom geometrin avståndet från en cirkels eller ett klots mittpunkt till dess periferi. Radien är exakt hälften så lång som diametern.

Under en lektion ritade jag en cirkel på tavlan och gjorde sedan som de flesta gör – jag ritade ut diametern. Plötsligt insåg jag att det var ett versalt D jag hade markerat. En enkel minnesregel under grundskolans geometriavsnitt skulle kunna vara att diametern blir ett stort D i cirkeln.

Jag har själv aldrig brytt mig om att ta reda på varför den ena sträckan heter radie och den andra diameter, men jag vet vilken som är vilken. För skojs skull slog jag nu upp det i *Matematiktermer för skolan* och läste de etymologiska förklaringarna:

- Ordet *radie* kommer, liksom ordet *radian*, av det latinska ordet *radius* (liten stav, eker, stråle, radie).
- Ordet *diameter* kommer av grekiska *diámetros*, sammansatt av *diá* (genom) och *métron* (mått).  
Så nu vet jag det också!

TERESIA BRZOKOUPIL

## Uppgifter

### 11. Vad framstår som författarens huvudsakliga syfte med texten?

- A Att förklara skillnaden mellan termerna radie och diameter.
- B Att förmedla en egen pedagogisk erfarenhet.
- C Att argumentera för fler minnesregler i undervisningen.
- D Att föreslå en metod för att undvika genvägar i undervisningen.

### 12. Vad av följande tycks enligt textförfattaren bidra till elevernas problem med termerna diameter och radie?

- A Att eleverna förväntas använda termerna på helt nya sätt.
- B Att eleverna oftast har svårt att växla mellan två termer som betyder samma sak.
- C Att eleverna är vana vid den ena termen medan läroböckerna använder endast den andra.
- D Att eleverna sällan hittar entydiga förklaringar till termerna när de själva söker efter dem.

# Den osynliga kroken

Vad kan pirater lära oss om ekonomi? En hel del – menar Peter T Leeson, professor vid George Mason University. Hans bok *The Invisible Hook: The Hidden Economics of Pirates* är en originell kombination av sjörövarhistoria och populärvetenskaplig nationalekonomi.

Perioden 1716–1726 kan betraktas som något av en guldålder för de klassiska piraterna. Relativt trovärdiga källor talar för att 1 000–3 000 pirater hemsökte Karibiska havet, Atlanten och Indiska oceanen under denna period. Trots att upplysningen stod för dörren råder det ingen tvekan om att det dåtida civila samhället i stor utsträckning kännetecknades av ojämlikhet och förtryck. Enligt Leeson präglades däremot livet ombord på piratskeppen något överraskande av jämlikhet och långtgående maktindelning. Hur kunde sådana demokratiska institutioner uppstå i den bokstavliga laglösa miljö som piratskeppen utgjorde – mer än 50 år innan den konstitutionella demokratin fick sitt genombrott i USA?

Piraterna var självfallet inte mer moraliskt sinnade än andra sjöfarare. Det var i stället just avsaknaden av formella regler, kombinerad med piraternas individuella strävan efter att maximera sin egen vinst, som gjorde det rationellt för dem att samarbeta. Författaren kallar denna mekanism ”den osynliga kroken” – piraternas motsvarighet till Adam Smiths teori om den ”osynliga handen”.

Peter T Leeson är en företrädare för den österrikiska nationalekonomiska skolan. Ett av denna skolas utmärkande drag är den starka tron på den fria marknadens förmåga att överbygga informationsproblem och därigenom vara den mest effektiva ”organisationsformen” för samhällsekonomin. Friedrich Hayek beskriver till exempel i sin klassiska artikel *The Use of Knowledge in Society* (1945) hur individer med begränsad information tack vare prismekanismen agerar *som om* de hade fullständig information om marknadens förutsättningar. På ett liknande sätt fick den osynliga kroken piraterna att eftersträva den organisationsform varigenom de bäst kunde bedriva ett så effektivt ”plundringsföretag” som möjligt. Piraterna blev tvungna att samarbeta för att nå framgång, men det var deras individuella vinstintresse som fick dem att göra det.

Varför var demokrati det mest effektiva styrelseskicket när det gällde att maximera vinsten? För att nå framgång i strid fordras att en auktoritär makt kan fatta snabba, militäriska beslut. Det krävdes således att kaptenen hade fullständig makt över skeppet i strid. Å andra sidan var man ense om att denna makt på något sätt måste hållas tillbaka. Eftersom många pirater hade flytt från reguljära fartyg just på grund av att de behandlats illa av sadistiska

kaptenen ville man till varje pris undvika att den nye kaptenen fick för stor makt att utnyttja och trakassera sin besättning. I en sådan situation skulle det vara omöjligt att samarbeta och därmed också omöjligt att maximera vinsten. Lösningen på problemet blev att hålla demokratiska val där kaptenen röstades fram bland besättningen. Om denne misskötte sig kunde han avsättas och ersättas med en annan. För att hindra rovgiriga kapteners delades makten mellan kaptenen och kvartersmästaren, där den senare hade befäl över all icke-taktisk verksamhet.

Relationen mellan befäl och besättning, såväl som den enskilde piratens förhållningsregler, sammanfattades i en sorts ”grundlag”. Våldokumenterade källor visar intressant nog att beslut rörande denna grundlag krävde enhällighet hos besättningen. Även detta kan förklaras som ett resultat av ekonomisk rationalitet. Enligt Buchanan och Tullock (1962) finns det två typer av kostnader förknippade med politiskt styre: kostnader för att fatta kollektiva beslut samt ”externa kostnader”, det vill säga kostnader för dem som motsätter sig det faktiska resultatet av det kollektiva beslutsfattandet. Graden av medbestämmande avgörs genom en avvägning mellan dessa två kostnader. I piraternas fall var de externa kostnaderna avsevärda: de regler man beslutade om skulle i mycket stor utsträckning komma att påverka de enskilda piraternas liv ombord på skeppet. Man var därför benägen att undvika att tvingas leva under en oönskad grundlag. I kombination med dödsstraff för piratverksamhet skapade risken för att åsidosätta pirater skulle fresta att gå bakom ryggen på den övriga besättningen dessutom starka incitament att undvika att göra vissa besättningsmedlemmar alltför missnöjda.

Valet att överhuvudtaget bli pirat kan förklaras på ett liknande sätt. Lönen på de konventionella handelskeppen var ofta usel. Även om sannolikheten att erövra en större skatt som pirat var relativt liten, var ändå den *förväntade vinsten* av att bli pirat stor. Detta kan jämföras med Gary Beckers (1968) revolutionerande analys av brott som rationell nyttomaximering från brottslingarnas sida. Självfallet förekom det även att tillfångatagna besättningsmän från handelsflottan tvingades att bli pirater, men detta var ett undantag snarare än en regel – den förväntade nyttan av pirater som i strid snarast hade incitament att bidra till en förlust var naturligtvis inte speciellt stor.

Även bakom användandet av piraternas kanske mest stereotypa kännetecken – piratflaggan Jolly Roger – finns en ekonomisk förklaring: signalering. En av de största kostnaderna förknippad med sjöröveri bestod i att med våld nedkämpa de handelsfartyg som inte frivilligt valde

att ge upp lasten. Därför gällde det att snabbt signalera att motstånd är lönlöst. Det var nämligen inte bara pirater som kunde ha intresse av att attackera handelsskepp – rivaliserande länders kustbevakningsfartyg drog sig inte för att attackera sina fienders handelsskepp. Eftersom dessa kustbevakningsfartyg emellertid inte var lika tungt beväpnade som många piratskepp kunde det ofta vara rationellt att försöka kämpa emot. Genom att hissa Jolly Roger kunde piraterna snabbt signalera att det är bäst att ge upp. De var även noga med att etablera ett rykte om

sig själva som resonliga gentemot besättningar som inte bjöd motstånd.

*The Invisible Hook* innehåller kanske inte några direkt revolutionerande idéer. Boken skiljer sig däremot från andra populäreconomiska böcker genom att inte bara tillämpa ekonomiska teorier om hur incitament påverkar människors handlande, utan även erbjuda intressant läsning om några av de mest mytomspunna brottslingarna i historien.

DANIEL HEDBLOM

## Uppgifter

**13. Vad är, av texten att döma, kärnan i Leasons resonemang kring piraternas sätt att organisera sin verksamhet?**

- A Att den ekonomiska framgången var beroende av piraternas individuella förutsättningar.
- B Att de enskilda piraternas strävan naturligt gav upphov till en gemensam ordning.
- C Att maktindelningen ombord övergick i auktoritärt styre när piraterna befann sig i strid.
- D Att piraternas egenartade demokrati uppstod till följd av att deras aktiviteter var olagliga.

**14. Hur, i huvudsak, har Leeson valt att studera 1700-talets pirater?**

- A Som banbrytande strategier.
- B Som demokratiska förkämpar.
- C Som ekonomiska aktörer.
- D Som kriminella element.

**15. Vad framhålls i texten som en viktig orsak till den höga graden av medbestämmande ombord?**

- A Strävan att minimera de externa kostnaderna.
- B Strävan att minimera antalet kostsamma strider.
- C Strävan att minimera kostnaderna av ett kollektivt beslutsfattande.
- D Strävan att minimera antalet kostsamma felbeslut.

**16. Vilket av följande påståenden fångar, av texten att döma, bäst det budskap som Leeson vill förmedla med sin bok?**

- A En fri marknad leder till fria individer.
- B En fri marknad leder till effektiva arbetsformer.
- C En fri marknad leder till solidariska handlingar.
- D En fri marknad leder till organiserad brottslighet.

# Socialisation och utveckling

Frågan om fostran av individen är en gammal filosofisk och pedagogisk fråga som sysselsatte redan antikens grekiska tänkare. Den kan relateras till föreställningar om människans natur och idéer om hur världen *är* eller kanske snarare *borde vara* beskaffad. Sålunda har socialisation länge betraktats som en fråga om att forma, i betydelsen fostra, människor till att fungera i en given social kontext på ett förutbestämt sätt. Målet har varit givet – att forma och upprätthålla den (moraliska) kod och de normativa värden som kulturen vilar på och som antagits vara sanna och riktiga. Med målet givet har intresset fokuserats på medlet – att utforma strategier för att forma och fostra det växande barnet på önskat sätt. Detta har varit en uppgift för föräldrar och samhälleliga inrättningar.

I detta ljus kan vi se en hel rad handlingar/beteenden som ingår i en *medveten* fostran. Som barn får man lära sig hur man ska hälsa, äta, klä sig och uppträda. Man får också lära sig att vissa saker talar man inte om och att olika handlingar kan vara tillåtna för vuxna respektive barn. Barn tillägnar sig också på ett mer subtilt och omedvetet sätt föreställningar om hur man är och ser ut när man är pojke respektive flicka och vad som är åldersadekvata beteenden. Det är tillåtet att gråta ohejdat när man är liten, men är man större ska man kunna kontrollera sina känslor, särskilt som pojke. Exempelen skulle kunna mångfaldigas. Tillsammans uttrycker de något som skulle kunna beskrivas som ett normativt tvång. Man kan med visst fog hävda att *skolan* till en inte oväsentlig del präglas av en normativ grundsyn.

Det normativt-pedagogiska perspektivet på socialisation är i grunden behavioristiskt. I botten finns föreställningar om människans stora potential till formbarhet och om det lilla barnet som ett oskrivet blad där den yttre verkligheten ristar sina intryck. Föreställningen att människan blir vad hon blir genom miljöns påträngande inverkan sätter studiet av livsmiljö i forskningens fokus, liksom nödvändigheten att forma på rätt sätt. I en behavioristisk tradition är socialisation till stor del ett tekniskt problem, där det centrala är att finna och utforma de villkor som ger förutsägbara resultat, det vill säga önskade beteenden.

Eftersom barnet i denna ansats ses som den passiva parten (barnet som objekt) har liten uppmärksamhet ägnats åt själva *processen*, det vill säga *hur* människan formas som social varelse, hur det kommer sig att människor utvecklas på olika sätt, och vilken roll barnets egna val och preferenser har, beroende på den historia barnet har med sig (barnet som subjekt). Den grundläggande frågan i denna

tradition, som uttrycker hur man bör vara, bör bete sig, bör tänka etc. är i stället: *Hur får vi människor att handla på ett önskat sätt?*

Aaron Cicourel har i sin forskning kunnat konstatera att vuxna lägger på barn sina egna kunskaper, normer och värderingar och på så sätt delvis hindrar barn från att själva och i sin egen takt stegvis utveckla sin sociala kompetens. Han menar att vuxna rutinmässigt för barnen in i den sociala vuxenvärlden. Genom denna överföring, menar Cicourel, förenklar man för barn så att deras känsla för hur den sociala strukturen är uppbyggd och fungerar går förlorad. Det första barnet lär sig är att det finns två grupper, barn och vuxna. Efter hand lär sig barnet att skillnaden ligger i storlek, makt och ansvar, vilket framledes för barn blir betydande kännetecken på social struktur.

Ett annat förhållningssätt finner man i utvecklingspsykologin (till exempel Piaget, Vygotsky) och socialpsykologin (till exempel Mead) där mänskliga relationer studeras utifrån begrepp som identitet, roll, status samt etnisk och social klasstillhörighet. Det vetenskapliga fokuset är här vanligen deskriptivt: man försöker förstå hur människan blir den hon blir (kognitivt, moraliskt och socialt) utifrån de sociala verkligheter eller kontexter hon formas i. Fokus ligger här inte bara på individen utan också på den omgivande sociala kontexten. Socialisationsprocessen beskrivs i termer av hur individen formas beroende på till exempel kulturtillhörighet i en faktiskt existerande social ordning. I detta perspektiv är harmonin, eller disharmonin, mellan individen och samhället i fokus medan den moraliska och normativa aspekten av fostran är underordnad. Den grundläggande frågan är här inte hur man får människor att bete sig på ett visst sätt utan *hur det kommer sig att människor tänker och handlar som de gör*.

I litteraturen finner man att socialisation i denna tradition definieras i vidare termer – till exempel som en adaptationsprocess till rådande strukturer och värderingar i en given social verklighet.

När vi som vuxna ikläder oss en viss yrkesroll, till exempel börjar arbeta på en förskola eller i en skola, kommer vi till en kultur med traditioner, normer och värderingar. Dessa finns på en generell nivå för hela yrkesområdet, oberoende av arbetsplats, och på en specifik nivå på den enskilda arbetsplatsen. Oavsett vad vi själva har med oss för föreställningar kommer vi att möta föreställningar som utgör *socialiserande faktorer*. Vi kommer att utsättas för ett tryck i form av förväntningar på att tänka, vara och uppträda i enlighet med den kod som finns. Vi är dock inte bara objekt utan kan också som subjekt inom vissa ramar

påverka och utveckla, bland annat beroende på den sociala status vi får eller tilldelas.

Vi tänker oss exemplet att en ny förskola ska öppnas. Rätt mycket energi kommer i ett inledningsskede att läggas på att bestämma hur saker och ting ska vara mellan de vuxna aktörerna, vilka rutiner och regler som ska gälla och hur man vill arbeta med barnen. Av detta kan vi se att vi i sociala sammanhang behöver en rad olika överenskomelser och konventioner som reglerar såväl våra inbördes relationer som hur vi ser på den gemensamma verksamhet vi ska arbeta i. Då de inblandade aktörerna kommer med *olika* erfarenheter måste de socialiseras i förhållande till varandra och med avseende på hur man uppfattar målen med verksamheten.

I vid mening innebär alla nya mänskliga möten en form av konfrontationer där kontrahenternas egen socialisation

(i betydelsen vilka normer, värderingar och uppfattningar man bär på) provas. Man kan välja att anpassa sig eller att *se ut som om* man anpassar sig. I det första fallet kan det vara så att man låter sig socialiseras för att man anser de idéer, attityder och föreställningar som finns där vara sanna och riktiga fullt ut. Det kan emellertid också handla om en skenbar anpassning – en överlevnadsstrategi. Man gör det som förväntas och uppvisar ett beteende som visar att man i värderingsfrågor inte avviker från andra, fast man egentligen inte delar deras värderingar. I olika diskussioner där man inte delar majoritetens uppfattning håller man en låg profil. Alla skenbara former av anpassning kan dock leda till senare svårigheter, yrkesmässigt och/eller personligt.

ANDERS HILL & TULLIE RABE

## Uppgifter

**17. Enligt textförfattarna kan det vara så att ett och samma beteende är accepterat då man är barn men inte då man är äldre. Vad ligger bakom denna skillnad?**

- A Den undervisning som ges i den moderna skolan.
- B Vuxnas omedvetenhet om barns utveckling.
- C Trycket från samhällets normer.
- D De värderingar som bygger på människors faktiska utveckling.

**18. Vad menar textförfattarna med att behavioristerna uppfattar socialisation som ett "tekniskt problem"?**

- A Behavioristerna anser att barnet glöms bort när den perfekta skolmiljön ska utformas.
- B Behavioristerna anser att samhället måste börja tillgodose det enskilda barnets behov.
- C Behavioristerna ser människor som individer som har rätt att utvecklas på skilda sätt.
- D Behavioristerna ser människor som objekt som kan styras i en given riktning.

**19. Vad är i grunden kännetecknande för vuxnas socialisationsprocesser, enligt texten?**

- A De uttrycker individens önskan att tillägna sig gruppens normer och värderingar.
- B De utgör möten mellan egna och andras normer och värderingar.
- C De syftar till att nå enighet om vad som är bäst för majoriteten.
- D De leder till yrkesmässiga och/eller personliga svårigheter.

**20. Vari består, enligt texten, den mest väsentliga skillnaden mellan behavioristisk (B) och utvecklingspsykologisk (U) tradition när det gäller synen på barnet och dess utveckling?**

- A B betonar olikheterna, U betonar likheterna.
- B B ser barnet som process, U ser det som identitet.
- C B ser barnet som subjekt, U ser det som objekt.
- D B vill ingripa och påverka, U vill förstå.

21. Enligt vissa teorier finns det en \_\_\_\_ bakgrund till reumatism; ett starkt och aktivt immunsystem har varit en överlevnadsfördel i tider när många människor dukt under i infektioner.
- A evolutionär
  - B rudimentär
  - C supplementär
  - D reaktionär
22. Efter att tillfälligt ha slutat med måleri arbetade han i sitt konstnärskap med två motsatta spår. Samtidigt som han gjorde sina mest abstrakta bilder arbetade han i andra teckningar alltmer \_\_\_\_\_. Det abstrakta kunde bli för mycket "konst", och han uppskattade därför \_\_\_\_\_ i det föreställande som gav honom en nödvändig näring i arbetet.
- A metaforiskt – provokationen
  - B förskönande – surrealismen
  - C figurativt – direktheten
  - D imaginärt – perceptionen
23. En av montessoripedagogens främsta uppgifter är att observera eleverna för att ge dem \_\_\_\_\_ handledning i relation till deras mognad.
- A disparat
  - B intrikat
  - C obstinat
  - D adekvat
24. Att minnet av Förintelsen försvagas \_\_\_\_\_ är oundvikligt. Dokumenten gulnar, vittnena dör och levande erfarenhet blir \_\_\_\_\_ historia. Förintelsen har efter hand också kommit att jämföras med andra historiska händelser och blivit föremål för ständigt nya beskrivningar och tidvis rentav \_\_\_\_\_ förklaringar.
- A med tiden – inlärd – motstridiga
  - B i tid och otid – avdankad – vinklade
  - C över tid – förfluten – belysande
  - D i sinom tid – vissnad – traditionella

25. En för landet gemensam vårdgaranti \_\_\_\_ den 1 november 2005. Målet med vårdgarantin var att öka tillgängligheten till planerad vård samt att \_\_\_\_ köer och förkorta väntetider.
- A fastslogs – definiera
  - B infördes – avveckla
  - C tillämpades – kringgå
  - D grundades – effektuera
26. Vid arbetsrotation kan rotationstiden variera från några minuter, när det är frågan om \_\_\_\_ och rutinbetonade arbetsuppgifter, till månader, när det gäller mer omväxlande och intellektuellt krävande arbete.
- A oansenliga
  - B senfärdiga
  - C vanskliga
  - D enahanda
27. Att \_\_\_\_ i kultur- och fritidsnämnden vill ge en miljon kronor till socialnämnden beror inte på att kultur- och fritidsnämnden har för mycket pengar. Anledningen är i stället att den miljon som projektanställningen av Ale Möller och världsmusikensemblen skulle ha kostat var \_\_\_\_ för just det projektet. Då kan pengarna inte användas för att fylla andra hål i nämndens verksamhet.
- A ordföranden – hårdragen
  - B styrelsen – knäsat
  - C oppositionen – öronmärkt
  - D motionen – fingervisad
28. Om vi nu inte kan se eller med vårt eget förstånd bevisa \_\_\_\_ av till exempel elektroner, innebär då detta att de inte finns? Nej, naturligtvis inte. Men vi människor \_\_\_\_ förbluffande ofta som om det vore så; som om var och en av oss med just våra kunskaper, erfarenheter och \_\_\_\_ skulle gälla som någon slags universell mall för existensens villkor.
- A existensen – verkar – proportioner
  - B närvaron – framträder – bevis
  - C definitionen – resonerar – upplysningar
  - D förekomsten – agerar – insikter

29. I Majgull Axelssons uppgörelsepjäs med folkhemmet, *Helgonlegender*, finns en intressant \_\_\_\_ där en hemlös kvinna berättar att hon föredrar att tigga på Östermalm, för där köper sig folk fria från skuld genom att demonstrativt lägga pengar i den framsträckta muggen.

- A passad
- B passage
- C passopp
- D passning

30. De heliga templen rivs vart tjugonde år och byggs sedan upp igen, exakt likadana. Det är tempel som ständigt förnyas, precis som allt i naturen, vars \_\_\_\_ är det enda som \_\_\_\_.

- A obeständighet – består
- B tidlöshet – förlöper
- C harmoni – återfinns
- D cirkulation – bibehålls

## Languages

Speaking two languages may keep the mind sharp longer than knowing only a single language, even in those who can't read. Scientists reviewed the records of 391 bilingual and 257 monolingual patients diagnosed with dementia between 2006 and 2012 at a clinic in Hyderabad, India. Patients who spoke two languages developed the first signs of dementia an average of 4.5 years later than those who spoke only one language. Additional results suggest that education alone cannot account for the difference. Bilingual speakers who could not read developed dementia an average of six years later than single-language speakers, according to a research report.

### Question

#### 31. What is said in this text?

- A People living in India rarely need to know more than one language.
- B Knowing two languages keeps an individual mentally alert for a longer period of time.
- C For people diagnosed with dementia, higher education leads to a longer life.
- D The more languages you know, the better your mental health will remain late in life.

## A Green Classic

If *Silent Spring*, Rachel Carson's classic from 1962, gave birth to the modern green movement, the critical reaction to it created the blueprint for how industry defends itself against environmentalism. Whether it's pesticides, asbestos or air pollution, the battle plan is the same: question the science, attack the scientists' credibility and warn of unbearable costs. The plan hasn't worked: the U.S. has become cleaner and healthier since *Silent Spring*. But the fight is far from over, as the polarized debate over climate change demonstrates. Rachel Carson may have prophesied a silent spring, but the battle between her acolytes and her enemies will be long and loud.

### Question

#### 32. What is the main point here?

- A The success story of *Silent Spring* has come to an end.
- B Industry has by now accepted Carson's main arguments.
- C The basic idea of *Silent Spring* remains controversial.
- D Carson was wrong in many of her environmental predictions.

# Setting Standards

In the long list of problems that plague American education, one is primary: what should students learn? For decades, however, this question has baffled people. In an education system run by the 50 states, success is in the eye of the beholder. Mississippi has different expectations for pupils than Massachusetts does. America as a whole has fallen behind. In a ranking of 15-year-olds in 30 industrialised countries in 2006, American teenagers came a dismal 21st in science and 25th in maths.

Now there is a new drive to set national standards. The US Secretary of Education has offered more than \$4 billion in total of federal money to states that pursue certain reforms – in particular, adopting standards and assessments that prepare students to compete in a global economy. This gives urgency to an effort already under way: the National Governors Association (NGA) and the Council of Chief State School Officers (CCSSO) are in the midst of drafting common standards.

President Eisenhower spoke of the need for “national goals” for education as long ago as 1959. But past efforts to set such standards have been squashed quickly. In the early 1990s, President George Bush senior supported national standards. The guidelines for teaching history were derided by conservatives as political correctness, and the Senate threw them out with a 99–1 vote. In 1997 America scored pathetic marks in an international maths and science test. Germany did too, and was so shocked that it brought in national standards and exams. But America floundered. Bill Clinton, when president, proposed a voluntary national test; Congress scrapped the idea. An encouraging step came in 2001, when No Child Left Behind (NCLB) determined that schools should be held accountable for how they performed. But NCLB still lets states set their own bars for success.

Now, after years of failure, the push for common standards has new life. NCLB’s reforms were plainly insufficient. A chorus of wonks and professors say that bad schools will undermine America’s competitiveness in future. Most important, the states, in the shape of the governors and chief school officers, are leading the effort. Recently the NGA and the CCSSO published a report calling for reform and now all states except Texas and Alaska have signed on, agreeing to support their plan.

The NGA and CCSSO hope to create standards for maths and English that are clear, focused and rigorous. Dane Linn, the NGA’s education director, explains that the drafters have tried to follow the example of high-performing countries such as Singapore and states such as Massachusetts. The first task is to provide standards for what high-school graduates should know to succeed in college or the workforce. The draft guidelines for English include examples of suitable content, such as Jane Austen’s *Pride and Prejudice* and a lecture by Toni Morrison. The second task is to create standards for each grade. Mr Linn hopes to present final standards in the near future.

There are many difficulties ahead. The standards may turn out to be too lax. Some states may reject them. States that do adopt the standards will need to revise curricula, textbooks and the way they train teachers, explains Chester Finn of the Fordham Institute, a conservative think-tank. New standards demand new tests. The stimulus offered provides \$350 million to develop common assessments, but these may not be ready for years. In the end, however, American students will at least know where they stand, and where they should be going.

THE ECONOMIST

## Questions

**33. What is the main issue in American education, according to the first paragraph?**

- A The fall in results among high-school students in recent years.
- B A failure to realize the full learning potential of all young people.
- C A denial of the need for paying more attention to gifted students.
- D The lack of equality between schools in different parts of the US.

**34. What is said about American interest in national standards?**

- A It has been expressed chiefly by officials at local level.
- B It has a long but so far largely unsuccessful history.
- C It is hardly strong enough to influence US educational policy.
- D It is still regarded with suspicion in some pedagogical circles.

**35. How, according to the text, can “No Child Left Behind” best be characterized?**

- A As a national attempt to get things moving in the right direction.
- B As a bureaucratic plan to implement national standards.
- C As yet another failure to improve students' rights.
- D As a way of protecting individual states' right to set aside federal school law.

**36. Which of the following statements is most in line with the text?**

The NGA and CCSSO ...

- A intend to promote the same teaching routines for all American states.
- B are developing new methods for implementing overall national goals.
- C wish to ensure that all high-school students get an equivalent education.
- D are considering the introduction of a new grading system throughout the US.

**37. What is claimed about the introduction of national educational standards in America?**

- A It will have a number of consequences, involving time and money.
- B It is unlikely to significantly affect ordinary students' learning situation.
- C It may be outdated even before it has been accepted by all US states.
- D It is doubtful whether the benefits are greater than the large costs involved.

**AND HERE ARE SOME SHORTER TEXTS:****Children and Parents**

Caution, inhibition and even fearfulness may be healthy – and smart – in a number of environments, but they're still not characteristics many parents want in their children, especially in a society that lionizes the bold. So it's common for moms and dads of introverted offspring to press their kids to be more outgoing, lest they end up overlooked in class and later in life.

**Question****38. What is implied here?**

- A Moms often tend to show greater understanding than dads for shy children.
- B Current social ideals tend to encourage children with an extrovert personality.
- C Introvert children are generally seen as more intelligent than others.
- D Pushy parents may affect children's chances of school success negatively.

**Testing**

What are we to make of the scientific quality of modern tests of functional proficiency in languages, which has come to play such an important role in immigration policy? Carefully developed and well managed, proficiency tests allow defensible decisions about individuals to be made within existing policy settings. In other words, the tests support the fairness of decisions about individuals, and in terms of fairness, are an improvement on procedures that involved impressionistic evaluations from officers not qualified to make language assessment. This is not to say, though, that these tests are perfect. We can make, however, a distinction between fairness and justice. Even if a test is fair, it may be unjust, if it is used to implement unjust policies. Language testers are currently debating whether their responsibility extends to how tests are used. Whatever position one takes in the theoretical debate, it is clear that a good quality test in scientific and technical terms can disarm criticism of the policies it serves.

**Question****39. What may be concluded from this text?**

- A In today's society, language tests can never be both fair and just.
- B Cooperation between testers and educational politicians is needed in order to ensure legitimate tests.
- C Language testers can contribute to greater impartiality in decisions made concerning immigrants.
- D National policies have changed the way language tests are produced.

## A New Vaccine

In what may prove to be a major advance for Africa's "meningitis belt", regulatory authorities have decided that a new meningitis vaccine can be stored without refrigeration for up to four days, as long as it stays below 104 degrees Fahrenheit, or 40 Celsius. While a few days may seem trivial, the hardest part of protecting poor countries is often keeping vaccine cold while moving it from electrified cities to villages with no power. In bad years, epidemics during the hot Harmattan winds have killed as many as 25,000 Africans and disabled 50,000 more.

### Question

#### 40. What is the main news value in this text?

- A Vaccines must be protected from the African heat.
- B The new meningitis vaccine is most effective in hot climates.
- C Earlier meningitis vaccines have been ineffective in Africa.
- D A recently developed vaccine is less sensitive to high temperatures.